

شماره مصوبه: ۹۷۹، تاریخ مصوبه: ۹۳/۱۲/۸، تاریخ ثبت: ۹۴/۳/۲۶، شماره جلسه: ۲۳ (کمیته بررسی و تصویب رشته‌ها)
کلیات و برنامه درسی سطح سه «بررسی کلامی ادیان و فرق» با چهار گرایش «نقد وهابیت»، «نقد فرق انحرافی»، «نقد
تصوف» و «نقد مسیحیت»

ماده ۱. عنوان

عنوان رشته، «بررسی کلامی ادیان و فرق» با چهار گرایش «نقد وهابیت»، «نقد فرق انحرافی»، «نقد تصوف» و «نقد مسیحیت» در مقطع سطح سه است.

ماده ۲. تعریف

سطح سه بررسی کلامی ادیان و فرق، دومین مقطع از کلام است که در آن طلاب، علاوه بر شناخت استدلالی مبانی و مسائل اعتقادی مکتب تشیع، مبانی و آموزه‌های یکی از گرایش‌های فوق را به صورت استدلالی و تطبیقی نقد و بررسی می‌کنند و توانایی دفاع از مکتب اهل بیت علیهم السلام و پاسخگویی به شبهات مربوط و توان تبلیغ، تدریس و تحقیق، در حد تحلیل و بررسی مباحث مربوط به رشته و گرایش انتخابی را پیدا می‌کنند و در پایان، موفق به دریافت دانشنامه سطح سه این رشته و گرایش می‌شوند.

ماده ۳. اهداف

۱. شناخت استدلالی مبانی و مسائل اعتقادی بر اساس قرآن و معارف اهل بیت علیهم السلام و دفاع از آن؛
۲. شناخت و نقد دیدگاه‌های انحرافی یکی از گرایش‌های فوق و تقویت توان پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات روز در حوزه کلام با گرایش انتخابی؛
۳. افزایش توان تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی و زمینه‌سازی جهت گسترش پژوهش در حوزه کلام با گرایش انتخابی؛
۴. تربیت نیروهای متعهد و توانمند در حوزه کلام اسلامی و گرایش انتخابی، در عرصه‌های آموزش، تبلیغ و پژوهش؛
۵. شناخت منابع و مآخذ مرتبط با کلام اسلامی و گرایش انتخابی و ایجاد توان فهم آن؛
۶. زمینه‌سازی برای تربیت استادِ دروسِ کلامی با گرایش انتخابی؛
۷. تربیت طلاب مستعد جهت ورود به سطح علمی بالاتر؛
۸. ایجاد توان تتبع و تحقیق در زمینه فقه و اصول و استفاده از منابع فقهی و اصولی.

ماده ۴. سیاست‌ها

۱. اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
۲. اهتمام به وحدت امت اسلامی و پرهیز از ایجاد اختلاف مذهبی؛
۳. اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی؛
۴. اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و روحیه انتظار و دفاع از عقائد شیعه امامیه؛

۵. تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی، با اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛

۶. تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و توجه به نیازهای روز؛

۷. تأکید بر آموزش پژوهش‌گرا؛

۸. تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد شرایط لازم؛

۹. تکیه بر آموزش موضوعات و مسائل اصلی رشته؛

۱۰. تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهاى برتر در زمینه تبلیغ و تدریس؛

۱۱. اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛

۱۲. اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.

ماده ۵. ضرورت

۱. اهمیت فوق‌العاده آموزش مباحث اعتقادی به عنوان فقه اکبر و اصول دین در قرآن و منابع اسلامی؛

۲. اهمیت شناخت و بررسی ادیان و فرق انحرافی در مقابله با شبهات جریان‌های انحرافی و تهاجم‌های فکری؛

۳. مأموریت حوزه‌های علمیه در تربیت اندیشمندان متکلم جهت مقابله با اندیشه‌های ادیان و فرق انحرافی و تبیین، ترویج و دفاع از مکتب اهل بیت علیهم السلام؛

۴. نیاز امت و نظام اسلامی به تبیین و ترویج عقائد و آموزه‌های شیعی و دفاع از آن در مقابله با تهاجم‌های فکری.

ماده ۶. نظام آموزشی

نظام آموزشی این رشته، نیم‌ساله درسی^۱ و حضوری است و طول دوره بدون احتساب پایان‌نامه حداقل شش و حداکثر هشت نیم‌سال است.

ماده ۷. شرایط پذیرش

۱. در این نظام، هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد، در یک درس، تاثیری در قبولی یا رد در دروس دیگر ندارد.

۱. احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛

۲. دارا بودن مدرک علمی سطح دو؛

۳. قبولی در آزمون ورودی^۱ و مصاحبه علمی.

ماده ۸. دروس پیش‌نیاز

ردیف	عنوان درس	ساعت	هدف
۱	کلام اسلامی ۱ تا ۳	۹۶	آشنایی بیشتر با مباحث خداشناسی (اثبات ذات، صفات فعلیه و ذاتیه، مراتب فعل الهی)، نبوت (ضرورت، ویژگی‌ها، وظایف و اختیارات نبی، نبوت و خاتمیت پیامبر اسلام) و معاد (حقیقت مرگ، عالم برزخ، قیامت و ویژگی‌های آن)
۲	معرفت‌شناسی	۳۲	آشنایی با راه‌ها و ابزار شناخت و ارزیابی آنها و دیدگاه اندیشمندان اسلامی در این زمینه
۳	فرق و مذاهب کلامی	۳۲	آشنایی با آموزه‌ها، روش‌ها و کتب اصلی فرقه‌های مهم کلامی تشیع و تسنن و فرقه‌های غالی (غیر از وهابیت، بهائیت و تصوف)
۴	کلیات و تاریخ علم کلام	۳۲	آشنایی با علم کلام (فرق آن با فلسفه و علوم دیگر)، موضوع، غایت و مبانی آن، تبیین حجیت روش‌های عقلی و نقلی و شرایط آنها و آشنایی با سیر تکون و تطور علم کلام، مشرب‌های کلامی، متکلمین بزرگ، منابع و مآخذ مهم کلامی
۵	مسائل جدید کلامی	۳۲	آشنایی با مسائل مهم، جدید و رائج کلامی، مانند: منشأ و قلمرو دین، سکولاریسم، تکثرگرایی، دین و اخلاق و علم و دین
۶	آشنایی با ادیان	۳۲	شناخت اعتقادات، تاریخ، متون مقدس و شخصیت‌های ادیان ابتدایی و زنده جهان به ویژه ادیان شرق و یهودیت
۷	تاریخ معاصر	۳۲	بررسی تحلیلی تاریخ فرهنگی، اجتماعی و سیاسی صد سال اخیر ایران
۸	زبان (عمومی)	۶۴+۱۲۸ نظری عملی	ایجاد توان درک مطلب و ترجمه متون ساده مرتبط با گرایش
جمع		۴۸۰	

تبصره: فارغ‌التحصیلان سطح ۲ گرایش کلام و طلابی که دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در

صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن این دروس معاف هستند.

ماده ۹. عناوین و مشخصات کلی دروس

ردیف	عنوان	ساعت
۱	دروس عمومی سطح ۳	۶۲۴
۲	دروس مشترک چهار گرایش	۶۷۲
۳	دروس تخصصی هر گرایش	۵۶۰ تا ۵۹۲
جمع کل		۱۸۵۶ تا ۱۸۸۸

۱. برخی از کتاب‌های مهم کلامی که در سطح ۲ گرایش کلام اسلامی خوانده می‌شود، از منابع آزمون ورودی است.

ماده ۱۰. عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف. دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	ساعت	هدف
۱	فقه	۱۶۰	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (از القبول فی ماهیه العیب تا آخر مکاسب)
۲	اصول	۳۲۰	شناخت استدلالی مباحث مهم اصولی طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (جلد اول کفایه الاصول از ابتدای المقصد الثانی فی النواهی تا پایان جلد دوم)
۳	عربی معاصر	۱۶+۳۲ نظری عملی	ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی جدید در حوزه مباحث فرق و ادیان
۴	روش تحقیق پیشرفته	۱۶+۳۲ نظری عملی	تقویت توان تحقیق و پژوهش در مسائل فرق و ادیان از طریق آموزش روش‌های تحقیق و کیفیت بهره‌برداری از ابزار و منابع
۵	روش تدریس	۱۶+۳۲ نظری عملی	ایجاد توان مهارت تدریس با آموزش روش‌ها و فنون کلاس‌داری و ارزشیابی
جمع		۶۲۴	

ب. دروس مشترک

ردیف	عنوان درس	ساعت	هدف
۱	قواعد و روش‌های تفسیر قرآن	۳۲	شناخت مبانی، قواعد، ضوابط، روش‌ها و مراحل تفسیر صحیح قرآن کریم
۲	فقه الحدیث	۳۲	شناخت مبانی، قواعد و روش‌های مؤثر در فهم حدیث ضمن قرائت برخی از احادیث اعتقادی، اجتماعی و اخلاقی
۳	کلام اسلامی ۱ تا ۴	۱۲۸	شناخت مباحث مهم خداشناسی، نبوت، معاد و امامت به صورت متن محور
۴	مبانی و قواعد علم کلام	۳۲	تبیین مبانی و قواعد علم کلام مانند حجیت عقل، قرآن و سنت، حسن و قبح عقلی، قاعده لطف، حجیت خبر واحد در مسائل اعتقادی
۵	مسائل جدید کلامی	۳۲	شناخت و بررسی استدلالی مسائل مهم و جدید کلامی مانند عقل‌گرایی و ایمان‌گرایی، معرفت و تجربه دینی
۶	حکمت اسلامی	۶۴	شناخت مباحث فلسفی مهم و دارای کاربرد در علم کلام مانند احکام وجود، علت و معلول، قوه و فعل و الهیات بالمعنی الاخص
۷	ولایت فقیه	۳۲	تبیین نظام سیاسی شیعه در عصر غیبت و شناخت استدلالی مشروعیت، شرایط، وظایف و اختیارات حاکم اسلامی از دیدگاه شیعه، با رویکرد کلامی
۸	انسان‌شناسی	۳۲	شناخت دقیق دیدگاه قرآن و روایات در مورد نفس انسان، ابعاد، قوا و کارکردهای آن و مباحثی مانند رابطه روح و جسم، ویژگی‌های انسان کامل، خلقت، رشد و تکامل انسان، جبر و اختیار، تجرد روح، سعادت و شقاوت انسان و پاسخ به شبهات مرتبط
۹	عرفان اسلامی	۳۲	آشنایی با مبانی، روش و مسائل اساسی عرفان اسلامی و مراحل سیر و سلوک آن با رویکرد به مکتب اهل بیت علیهم السلام با محوریت کتاب «در جستجوی عرفان اسلامی» از آیت‌الله مصباح یزدی

ردیف	عنوان درس	ساعت	هدف
۱۰	سیره اهل بیت علیهم السلام در مواجهه با فرق و ادیان	۳۲	شناخت شیوه‌های رفتاری و گفتاری اهل بیت علیهم السلام در مواجهه با فرق و ادیان
۱۱	مهارت‌های ایجاد ارتباط	۸+۱۶ نظری عملی	آشنایی با اصول و روش‌های روان‌شناختی ارتباط با آسیب دیدگان از فرق و ادیان و شیوه ارائه مشاوره به آنان و کسب مهارت‌های آن
۱۲	مهارت‌های مناظره	۱۶+۳۲ نظری عملی	ایجاد توان مناظره با شناخت روش‌ها، مراحل و آداب مناظره و استدلال
۱۳	ترفندهای تبلیغی ادیان و فرق انحرافی	۸+۱۶ نظری عملی	بررسی و نقد بکارگیری ترفندهای فراوانی مانند هیپنوتیزم، شفا‌دهی، ریکی، روشن بینی، تله‌پاتی و... در تبلیغ فرق و ادیان انحرافی
۱۴	مهدویت	۳۲	تبیین آموزه مهدویت، مبانی و مسائلی مانند: فلسفه غیبت و انتظار، آثار وجودی امام غایب، ظهور و علائم آن، حکومت حضرت مهدی از دیدگاه شیعه
۱۵	تاریخ تشیع	۳۲	شناخت و بررسی سیر تاریخی شیعه، شخصیت‌ها و آثار مهم، فرق و دولت‌های مهم شیعی از آغاز تا کنون و شناخت تمدن عظیم اسلامی و جایگاه معارف و اندیشمندان شیعه در خلق تمدن اسلامی
۱۶	زبان تخصصی	۱۶+۳۲ نظری عملی	ایجاد توان فهم متون تخصصی مرتبط با گرایش، به عربی در دو گرایش نقد وهابیت و نقد فرق انحرافی، و به انگلیسی در دو گرایش نقد مسیحیت و نقد تصوف
۱۷	احکام معاشرت با پیروان فرق و ادیان	۱۶	شناخت احکام فقهی معاشرت مسلمین با پیروان فرق و ادیان و احکام فقهی ویژه مستبصرین و مرتدین
	جمع	۶۷۲	

ج. دروس تخصصی

گرایش نقد وهابیت

هدف	ساعت	عنوان درس	ردیف
بررسی ادله نقلی و عقلی امامت امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> و خلافت بلافصل ایشان و نقد دیدگاه عامه همراه با بررسی شبهات	۴۸	امامت امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small>	۱
بررسی ساختار، سند و محتوای صحاح سته از دیدگاه اهل سنت به ویژه سلفیه	۳۲	سلفیه و صحاح سته	۲
شناخت چگونگی پیدایش، سیر تطور، شخصیت‌ها و منابع مهم جریان‌های سلفی با تأکید بر وهابیت	۱۶	جریان شناسی سلفی‌گری	۳
شناخت، آراء و عقاید وهابیت به ویژه ابن تیمیه و محمدبن عبدالوهاب	۶۴	آراء و عقاید وهابیت (۱) و (۲)	۴
بررسی و نقد آراء و عقاید وهابیت نوظهور (مانند طالبان، القاعده، داعش)، ویژگی‌ها، عوامل و اهداف شکل‌گیری آنها	۱۶	وهابیت نوظهور	۵
شناخت و بررسی انتقادات علمای اهل سنت به ویژه سلفی‌ها بر وهابیت با اشاره به شخصیت‌ها و منابع	۱۶	نقد اهل سنت بر وهابیت	۶

۷	شیوه‌های تبلیغی وهابیت	۱۶	شناخت روش‌ها، ابزارها و شگردهای جریانات و شخصیت‌های وهابی و راهکارهای مقابله با آن
۸	شبهه‌شناسی (۱)	۳۲	شناخت اصول شبهه‌شناسی و پاسخ به مهمترین شبهات پیرامون عقاید خاصه شیعه مانند: علم غیب و کرامات ائمه، تحریف ناپذیری قرآن، بداء، رجعت، تقیه، جایگاه صحابه
۹	شبهه‌شناسی (۲)	۴۸	بررسی و تحلیل شبهات اهل سنت و وهابیت نسبت به عقاید و معارف شیعه مانند: شهادت حضرت زهرا <small>علیها السلام</small> ، روابط اهل بیت و خلفا، زواج ام کلثوم، مهدویت، امام حسین <small>علیه السلام</small> ، و شبهاتی در مورد کتاب کافی
۱۰	شدوذ فقهی وهابیت	۳۲	بررسی مهمترین مباحث فقهی مورد اختلاف بین مذاهب اسلامی و وهابیت
۱۱	وهابیت و فرق اهل سنت	۳۲	آشنائی با فرق اهل سنت از جهت کلامی و فقهی و تبیین رابطه میان آنها و وهابیت ضمن بررسی چگونگی پیدایش اهل سنت
۱۲	بررسی رجال اهل سنت	۱۶	شناخت و بررسی علم رجال از نظر اهل سنت و تاریخچه تحولات آن برای استفاده از آن در نقد وهابیت
۱۳	بررسی درایه اهل سنت	۱۶	شناخت و بررسی علم درایه و مبانی صحت و سقم حدیث از نظر اهل سنت و تاریخ تحولات آن، برای استفاده در نقد وهابیت
۱۴	پایان نامه	۹۶+۹۶	ارائه یک پژوهش جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در وهابیت
	جمع	۵۷۶	